

ogenj jih ni mogel omajati. Pogumno so odbile silovite napade in zadale sovražniku hude izgube; obdržale so vse svoje postojanke. Tudi drugi dan osme soške bitke se je končal z našo zmago. Bitka se je 10. oktobra nadaljevala podnevu in ponoči in se je razširila na prostoru severno od reke Vipave do Št. Petra pri Gorici. Na celi bojni črti med tem krajem in morjem so Lahji napadli. Sovražnik je tuintam udrl v naše prve jarke, od Nove vasi je pridobil celo na prostoru proti Jamljam. Naši so sovražnika večinoma povsod vrgli nazaj. V tej bitki so ujeli naši 1400 Italijanov. — S tem seveda ta bitka ni dokončana. Lah je na tem prostoru nagromadil velike vojne sile in skuša na vsak način predreti. Upajmo, da se našim junaškim četam posreči do cela osramotiti sovražnikove nakane.

Na ruskem bojišču so zadnji čas ponehali Rusi s splošnimi napadi. Zdi se, da je po večmesečnih orjaških naporih omagala velikanska ruska sila, ki je potisnila naše čete iz Bukovine in iz Vzhodne Galicije, vendar se ni posrečil glavni namen Rusov predreti našo fronto, zavzeti Lvov, udreti čez Karpate in navaliti na Ogrsko. Najbrže da so sedaj Rusi del svojih armad poslali Rumunom na pomoč, pa v Dobrudži so prišli prepozno za prvi Mackensenov sunek in tudi na severu se posebno ne čuti ruska pomoč.

Razno.

Kako smo nekdanj ogenj delali in kurili.

Zapisal stolni prošt Janez Sajovic.

Počasi stopa človek skozi življenje, a če dalje časa živi, veliko prehodi. Ako v poznih svojih letih človek utrujen od poti življenja pogleda v daljavo nazaj, spozna velikanski razloček med nekdanj in sedaj. Ko hodim po ljubljanskih cestah ob večeru in gledam po ulicah električno in plinovo razsvetljavo, čarobne obločnice, ako opazujem, kako od mestne hiše ob določenem uri prihite mestni prižigalci in v četrto ure razsvetle vse mesto, tedaj se mi obnavljajo v duši spomini iz davnih dni, kako smo takrat pred blizu osemdeset leti delali ogenj in kurili.

Petrolejna jezera so še nepoznana počivala v osrčju zemlje, električna iskra si je ob soparnem vzduhu vžigala le visoko na nebu in gorje nam, ako se je ponižala do nas in nam izvabila rdečega petelina na slamnato streho; stovrstnih sedanjih vžigalic takrat še nismo poznali in zato seveda tudi otroci takrat nismo tako pridno požigali hiš svojim staršem kakor to dandanes dela naša mladina.

V naših mladih letih je bilo treba za ogenj kresala, kresalnega kamna, cundra in žveplenice; tobakarji, ki so tedaj, kakor so rekli tobak pili, so si pomagali z v pepelu prekuhanu, bukovo gobo. — Jeklena kresala so delali kovači, kresilne kamne so prodajali kramarji na semnjih in ob tržnih dnevih, n. pr. v Kranju so jih nosili prodajalci poleg druge drobnine

tudi v peharih, ki so jih imeli obešene pred seboj na trdnih ramnicah. — Za pred peč — kuhinjo — je bilo veliko kresalo, ki so ga prijeli z levico za kljuko in so z desnico kresali s kamnom iskre, ki so se vžigale in padale na cunder, to je na prtene cunje, ki so jih prej na kuhinjskih železnih vilicah med ognjem metili in preden so preperale, jih položili na gladko deščico ter jih pokrili z dnom kake lončene črepinje. Na iskre, ki so padale na te našgane cunje, so pritisnili

Razrušena ulica na Sv. Gori.

žveplenko, da se je vžigala, in ob njej je zagorela suha trska.

Za žveplenke se je raztopilo žveplo v kaki posodi, nato smo vzeli klopčič preje, konec pritisnili s kako rogovilico v raztopljeno žveplo in vlekli nit skozi

Ruševine cerkve svetogorske.

žveplo, dokler ga ni zmanjkalo. Požvepljeno nit smo nato razstrigli na kratke konce in žveplenice so bile narejene. Kresalo, kamen, kos ožganih cunj in žveplenic smo najraje spravljali v dno kakega ubitega lonca in vse to so starši postavili v hiši na polico nad vratmi tako

visoko, da otroci zlepa niso mogli priti blizu. Samo ob sebi je umevno, da smo otroci ob teh pripravah imeli največ zanimanja in veselja. — Tobakarji pa so imeli manjša kresala, včasih tudi vdlane na hrbtu žepnega noža; polep tega so vedno seboj nosili kamen, gobo in pipo.

Kadar smo v jeseni kopali krompir, smo hodili tudi otroci pomagat in da smo raje pobirali, so nam obljubili, da ga nam bodo spekli na njivi. Vzeli so seboj kak počen lonec, otroci pa smo pobirali po njivi cvekove, ki je ležalo še nestrohnjeno po njivi od smerečje stelje, ali če je bilo blizu kakor grmovje ali hosta, smo iskali fraščevja in vejevja ter znašali skupaj. V lonec so nabrali krompirja, lonec poveznili in otroci smo naložili okrog lonca nabrano suhljad. Nato so oče vzeli prgišče suhe trave ali listja, povezali s kako prožno vejico ali trto, vtaknili so v klopčič tlečo gobo in klopčič vihteli tako dolgo v zraku, da se je vnel, gorečega so vtaknili v suhljad in tako napravili ogenj, ob katerem se je spekel krompir tako okusno, kakor ga niti ne speče sedaj najmodernejša kuharica. Saj nam je šel bolj v slast, kakor štruklji ob največjem prazniku. Enake umetnosti smo delali tudi pastirji na paši.

S takim trudom smo nekdanj delali ogenj in kurili. Posebne luči in razsvetljave nismo imeli in vendar ne vem, ako premišljujem metež življenja nekdanj in sedaj, ali ni sedaj bolj nego nekdanj potreben klic: Več luči!

Zemlja — jed.

Stiska je pogosto jako dobra učiteljica. V stiski človek na vse strani misli in preudarja, kako bi si mogel pomagati, pa najde marsikaj, kar bi mu v dnevih blagostanja ne prišlo na misel. V hudo stisko nas je spravila skrb za vsakdanji kruh. Zato je že ta in oni mislil, če ne bi se dala napraviti kaka nova tvarina, ki bi nam nadomestovala naša navadna živila.

Nekateri kraji na svetu imajo posebne vrste zemljo, ki se da uživati. V severni Rusiji sega v Belo in Ledeno morje polotok Kola. Tam mešajo zemljo med kruh. V Sardiniji je mehka zemlja, ki jo mažejo na kruh kakor pri nas maslo. Po drugih krajih uživajo to posebno vrsto zemljo kar samo, brez kruha.

Da bi bilo v taki užitni zemlji kaj redilnih snovi, se da težko misliti. Skoro gotovo želodec neprebavljeno odda naprej. Najbrže ima taka zemlja kak poseben okus, ki je ondotnim ljudem prijeten. Tu in tam morda uživajo zemljo zato, da ne čutijo — lakote. Včasih je vzrok, da jedo zemljo, tudi praznoverje.

Da bi nam namesto zemeljskih pridelkov zemlja sama služila za hrano, s tem se pač ne moremo tolažiti. Vendar se nahajajo v zemlji, vodi in zraku vse tiste snovi,

ki so človeku potrebne za hrano. Zato pač ni nemožne, da pride čas, ko bo znal človek te snovi iz zemlje, vode in zraka pridobivati in jih tako sestavljati, da bo imel nadomestilo za to, kar mu daje sedaj živalstvo in rastlinstvo.